

УДК 323.173(493)

**А. П. Крук** – студентка 5 курсу факультету міжнародних відносин Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки;  
**Н. І. Романюк** – кандидат географічних наук, доцент кафедри країнознавства і міжнародних відносин Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

## Сепаратизм як загроза національній безпеці Бельгії

*Роботу виконано на кафедрі  
країнознавства і міжнародних відносин  
СНУ ім. Лесі Українки*

В статті розкрито зміст поняття «сепаратизм», з'ясовано історичні передумови прояву сепаратистських рухів у Бельгії. Проаналізовано сучасний стан сепаратизму як загрози національній безпеці Бельгії.

**Ключові слова:** сепаратизм, сецесія, міжнародні відносини, економічний сепаратизм, економічний розвиток.

**Kruk A. P., Romaniuk N. I. Separatism as a Threat to the National Security of Belgium.** The paper addresses the problem of separatism in Belgium. The concept of «separatism» is defined, clarified the historical background of the manifestation of separatist movements in the country. The current state of the problem.

**Key words:** separatism, secession, international relations, economic separatism, economic development.

Актуальним питанням сучасного розвитку міжнародних відносин є питання сепаратизму. Слово «сепаратизм» походить від латинського «*separatus*» (окремиий) і означає прагнення до відокремлення, відособлення, сецесії [3]. Сепаратизм – це рух за територіальне відокремлення частини держави з метою створення нового державного утворення або надання певній частині держави автономного статусу за національними, мовними, релігійними ознаками [6, с. 600]. Наслідками сепаратизму є порушення суверенітету, єдності та територіальної цілісності держави.

Яскравим прикладом сепаратистських настроїв у світі є зростання кількості суверенних держав, які є членами ООН і визнані світовою спільнотою. У 1945 р. таких держав нараховувалося 51, а до 2014 р. їх чисельність збільшилась до 195, тобто майже вчетверо [7]. Таким чином, сепаратизм є тенденцією розвитку сучасних міжнародних відносин і є складною та актуальною проблемою. Проблема сепаратизму притаманна не тільки країнам, що розвиваються, а й розвиненим країнам, наприклад Бельгії [9]. Виходячи з цього, мета дослідження полягає в аналізі проблеми сепаратизму в Бельгії.

Бельгія на сьогодні складається з двох конфронтуючих, насамперед, на мовній основі історичних регіонів: Фландрії та Валлонії. Фламандці розмовляють переважно нідерландською мовою, а валлони – французькою. Однак, окрім відмінностей у мові, існує й низка інших причин, через які виник конфлікт між фламандцями й валлонцями. Серед них і проблема нерівномірного економічного розвитку, наслідком чого є спроба більш розвинених регіонів відокремитися або отримати більші повноваження в економічній сфері. Сучасна Фландрія є

локомотивом бельгійської економіки, тоді як Валлонія, по-суті, живе за рахунок фламандського населення [8]. Наприклад, Фландрія в середньому щороку перераховує до державної скарбниці на 16 млрд євро більше, ніж південна (Валлонія). Цілісність країни перебуває під загрозою ще й тому, що більше половини з 11 млн жителів Бельгії проживають саме у Фландрії [1]. Частка Фландрії в національному ВВП становить 55 %, а в бельгійському експорті – 86 % [3, с. 121–122]. І звідси цілком логічним виглядає бажання фламандців скинути з себе тягар «годування» своїх сусідів.

Передумови протиріч між Фландрією та Валлонією, котрі після Другої світової війни перетворилися на потужний дестабілізуючий фактор, були закладені у середині XIX ст. Із перших років існування Бельгії провідну роль в її розвитку відіграла Валлонія. Уже в 1847 р. виник фламандський культурний рух, який вимагав мовної рівності фламандської й французької мови. У 1898 р був прийнятий закон, що підтверджував принцип «двомовності», але не рівність мов. Тексти законів, надписи на поштових і гербових марках, грошових банкнотах і монетах з'являлися на двох мовах. У свою чергу, закони 1920–1930-х рр. встановили рівність фламандської (нідерландської) та французької мов [2].

Вже після Другої світової війни економіка Фландрії випередила традиційну індустрію Валлонії. Економічна перевага Фландрії, що викликала зростання фламандської національної свідомості, разом із демографічною перевагою викликала піднесення масового національного руху. Економічні зміни 50–60 рр. XX ст. зумовили посилення фламандського сегмента в господарському комплексі країни й сплеск фламандського сепаратизму.

В 1970 р. країну було поділено на три громади й регіони – Брюссель (столиця держави), Валлонію й Фландрію. Однак лідери фламандської більшості Бельгії зажадали поступок й в економічній сфері. Й у 1980 р. Фландрії та Валлонії надали статусу автономій (1989 р. – й Брюсселю) з розширеними фінансовими й законодавчими повноваженнями. Тоді було утворено дві національні асамблеї, які формуються з депутатів федерального парламенту від виборчих округів у відповідних регіонах [4].

Все це створило умови для федералізації Бельгії, яка завершилася у 1993 р. підписанням Сен-Мішельських угод провідними політичними об'єднаннями фламандців та валлонців. Ці домовленості були закріплені в оновленій Конституції Бельгії 1994 р., яка передбачає два типи суб'єктів федерації: громади і регіони, причому їх кордони не співпадають. Таким чином, Бельгія реалізувала на практиці модель децентралізованої держави, заснованої на принципах етнічного та лінгвістичного плюралізму. Проте на початку XXI ст. ідея регіоналізму поставила під сумнів майбутнє королівства як єдиного державного утворення [5].

Зростання популярності у Фландрії радикальних правих сил, зокрема партії Фламандський інтерес (Vlaams Belang) підтвердили федеральні вибори у Бельгії 2003 р. Партія виступає за більш жорстке імміграційне законодавство та не приховує амбіцій щодо утворення незалежної держави Фландрії з включенням до неї Брюсселя.

Протягом останніх років фламандська більшість у загальнобельгійському парламенті неодноразово ставила питання про поділ округу Брюссель-Хал-Вілворде. Цей округ являє собою свого роду «гібридну цілісність», що об'єднує 19 комун регіону Брюссель і 35 комун від провінції Фламандський Брабант. Фламандські представники виступають за збереження двомовного статусу лише за містом Брюссель та його найближчими передмістями, а також «фламандизацію» решти округу. Валлонці вважають такий проект неприйнятним, оскільки він, на їхню думку, суперечить Конституції та попереднім угодам, які були укладені між представниками валлонської та фламандської громад.

Сьогодні Фландрія інвестує у власний «Фонд майбутнього», спрямований на фінансування нових проектів, які вона сподівається реалізувати в результаті реформи федерації. Головна мета фламандської громади – регіоналізація ринку праці та зміни податкового законодавства, збільшення частки податків, які спрямовуються у місцевий бюджет і скорочення фінансування Брюсселя та дотаційної Валлонії. За підрахунками експертів, ці реформи принесуть Фландрії від 360 до 500 млн доларів США [11, с. 8]. Виступаючи в ролі донора для Валлонії і Брюсселя, Фландрія природним чином домагається й політичного домінування на федеральному рівні.

Парламентські вибори в червні 2010 р. привели до перемоги представників сепаратистського Нового фламандського альянсу. Це посилює політичну кризу в країні. Спроби сформувати нову правлячу коаліцію тривали рекордні 541 днів. Тільки на початку грудня 2011 р. учасники переговорів узгодили проведення шостої в історії Бельгії державної реформи, після чого нарешті вдалося завершити формування нового уряду.

Реформа передбачала ліквідацію двомовного виборчого округу Брюссель-Халле-Вілворде, вибори в якому постійно викликали суперечки й конфлікти. Тепер кожна провінція й федеральна столиця отримали свої власні виборчі округи. Сенат, що обирався прямим голосуванням виборців став зборами регіональних парламентів. І термін повноважень депутатів нижньої палати збільшили з 4-х років до п'яти. Дата виборів у бельгійській парламент збігається з датою виборів до Європейського парламенту. На парламентських виборах у травні 2014 р. прихильники відділення отримали значну прибавку голосів.

Бельгія сьогодні перебуває на межі розпаду, проте перспективи появи самостійної держави Фландрія поки що туманні. Це обумовлюється відсутністю згоди серед самих жителів Фландрії з приводу того, чи слід створювати нову країну або чи буде достатньо провести реформу з перетворення Бельгії на конфедерацію.

### ***Джерела та література***

1. Грабарь Я. Европейский сепаратизм: Старый Свет трещит по швам / Я. Грабарь // РБК. – 28.11.2012 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://top.rbc.ru/economics/28/11/2012/833847.shtml>
2. Єсаулов С. Зовнішня політика «по-бельгійськи», або сепаратизм як наступна стадія федералізму / С. Єсаулов // Політика і час. – 2007. – № 1. – С. 37–39.
3. Ключник Р. Сепаратизм як світова мегатенденція сучасності / Р. Ключник // Політичний менеджмент. – 2011. – № 6. – С. 120–128.
4. Кудрявский О. Бельгия минус Фламандия = Валония? / О. Кудрявский [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://politcom.org.ua/?p=1594>
5. Намазова А. С. Межнациональные отношения в Бельгии / А. С. Намазова // Новая и новейшая история. – 1990. – № 4. – С. 14–22.
6. Політичний енциклопедичний словник / упоряд. В. П. Горбатенко ; за ред. Ю. С. Шемчушенка, В. Д. Бабкіна, В. П. Горбатенка. – 2-е вид., доп., перероб. – К. : Генеза, 2004. – 736 с.
7. Рост численности членов ООН с 1945 года / Организация Объединенных Наций [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.un.org/ru/members/growth.shtml>
8. Хабибуллин А. Эпидемия сепаратизма захлестнула и Бельгию / А. Хабибуллин [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://islamreview.ru/politics/epidemia-separatizma-zahlestnula-i-belgiu/>
9. Gordon N. Bardos. Spectre of Separatism Haunts Europe / N. Gordon [Electronic resource]. – Access mode : <http://nationalinterest.org/commentary/spectre-separatism-haunts-europe-7979>
10. Jean-Pierre Stroobants. Vote historique des Flamands contre la minorité francophone / Stroobants Jean-Pierre. // Le Monde [Ressource électronique]. – Accès: <http://www.lemonde.fr/>
11. Lamensch M. Riche, la Flandre prepare l'avenir / M. Lamensch // Le Soir. – 2008. – 3 jan. – P. 8.